

судді саме завдяки таким творам у дитини і повинні створюватись образи прекрасного, найкращого які вона буде нести через все життя. І якщо людина була позбавлена такого прекрасного у дитинстві, потрібно компенсувати їй такі знання у сьогоденні. Фактично це питання духовного розвитку людини, питання любові до ближнього і поваги до права власності. У будь-якому випадку, такий вид обов'язків, як частина покарання повинен бути кориснішим і ефективнішим ніж будь-яке інше покарання, що передбачено у кримінальному законі. Крім того, такі твори пов'язані з власним вихованням себе у душі поваги до встановлених у суспільстві правил і визначення своєї ролі в громаді [2].

На осіб, засуджених за злочини, пов'язані з домашнім насильством, суд може покласти інші обов'язки та заборони, передбачені статтею 91-1 КК України.

Отже, обов'язки, які покладає суд на особу, звільнену від відбування покарання з випробуванням є важливим елементом при застосуванні виправного впливу на засуджених, що сприятиме досягненню позитивного результату. В той же час, законодавство, що регулює зазначені обов'язки, потребує подальшого вдосконалення задля підвищення ефективності застосовуваного звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 10-ге вид., переробл. та допов. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1360 с.

2. Вирок Малиновського районного суду м. Одеси від 20 жовтня 2021 р.. / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100432616>.

3. Про пробачію: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13, ст. 93. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>

Усатий Григорій Олександрович,
доцент кафедри кримінально-правової
політики та кримінального права Київського
національного університету імені Тараса
Шевченка, кандидат юридичних наук,
доцент, старший науковий співробітник

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЙНІ ЗЛОЧИНИ: ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТІВ

Механізм протидії корупції в Україні працює недостатньо ефективно. Про даний факт, зокрема «свідчать численні факти злочинної діяльності, повідомлені представниками ЗМІ або виявлені правоохоронними органами, які так і не доведені до кінця у формі логічного завершення шляхом винесення обвинувального вироку суду.

Звичайно, у певній частині випадків такі факти можуть не підтверджуватися, однак здебільшого за найбільш масштабні розкравдання та інші зловживання службові особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, не несуть справедливої міри покарання або ж взагалі не притягуються до кримінальної відповідальності

Ще один момент, на який варто звернути увагу: сучасні тенденції законотворення як в Україні, так і в усьому світі спрямовані в перше чергу на захист інтересів осіб, які вчиняють злочини, а не на підвищення ефективності протидії їм, посилення захисту інтересів потерпілого. Корупція настільки проникла в апарат держави, що до кримінальної відповідальності притягнути топ-корупціонера практично неможливо» [1, с. 44, 46].

На жаль, актуальність питання притягнення до кримінальної відповідальності високопосадовців традиційно загострюється під час передвибірної кампанії, або ж безпосередньо після приходу до влади нових політичних еліт. При цьому, пік активності переможців виборчих перегонів традиційно припадає на початок їх каденції і часто полягає у показових спробах притягнення до кримінальної відповідальності «попередників» за вчинення ними корупційних або інших злочинів.

Зокрема, доволі цікавими, у сенсі кримінально-правової кваліфікації та потенційної кримінальної відповідальності, є резонансні кейси на кшталт – «за версією слідства, службові особи Національного агентства з питань запобігання корупції, ймовірно діючи за вказівками службових осіб Адміністрації Президента, упродовж 2017 року приймали рішення про відсутність порушень за результатами проведення спеціальних та повних перевірок декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, чи непроведення таких перевірок взагалі. ГПУ визначила підслідність за детективами НАБУ у цьому кримінальному провадженні. Дії службовців підпадають під ч. 1 ст. 364 КК України (зловживання владою або службовим становищем) [2]».

У зв'язку з вищезазначеним, виникає цілком резонне запитання – «а чи були заступники Глави Адміністрації Президента України у період з 22.07.2014 по 11.05.2019 службовими особами в розумінні ст. 18, ст. 364 чи ст. 367 Кримінального кодексу України?»

Продовжуючи зазначимо, що як вірно зазначають окремі дослідники, «щодня відкриваються кримінальні провадження щодо «топ чиновників» та уся країна слідкує через засоби масової інформації щодо перебігу процесу вручення їм підозр у скоєні злочину щодо зловживання владою та обрання міри запобіжного заходу у суді, проте як показує судова практика більшість із підозрюваних не отримують обвинувальних вироків та через судові рішення повертаються до раніше займаних посад. На сьогодні пріоритетними завданнями для органів досудового розслідування мають стати належне дослідження проблематики отримання відповідної інформації

щодо осіб, які вчинили злочини зазначені у статті 364 КК під час підготовки та вручення їм підозр, а також в рамках проведення досудових розслідувань за фактом виявлення згаданих у статті 364 КК правопорушень, отримання підтвердження інформації та фактів про обсяг повноважень особи, її компетенції відповідно до посадових інструкцій, положень та делегованих повноважень, здійснити встановлення можливості вчинити в інший спосіб ніж вчинив підозрюваний у скоєні злочину, та конкретизувати, які саме закони чи підзаконні акти були порушені діями особи. Належним чином підготовлена доказова база дозволить забезпечити покарання за скоєння згаданих злочинів [3, с. 64]».

Отже, відповідно до ст. 18, 367 КК України та Примітки до ст. 364 Кодексу службовими особами у статтях 364, 368, 368², 369 цього Кодексу є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Статтею 106 Конституції України п. 28 встановлено, що Президент України створює у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби.

Відповідно до Указу Президента України «Про Положення про Адміністрацію Президента України», Адміністрація Президента України (далі – Адміністрація) є постійно діючим допоміжним органом, утвореним Президентом України відповідно до пункту 28 частини першої статті 106 Конституції України.

Основними завданнями Адміністрації є організаційне, правове, консультативне, інформаційне, експертно-аналітичне, інше забезпечення Президентом України визначених Конституцією України повноважень.

Глава Адміністрації Президента України, його Перший заступник та заступники призначаються на посади і звільняються з посад Президентом України. Перший заступник, заступники Глави Адміністрації Президента України: вносять Главі Адміністрації Президента України пропозиції щодо призначення на посади та звільнення з посад працівників відповідних структурних підрозділів Адміністрації, забезпечують виконання покладених на Адміністрацію завдань.

Згідно зі ст. 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Відповідно до Пленуму Верховного Суду України № 5 від 26.04.2002 «Про судову практику у справах про хабарництво», до представників влади належать, зокрема, працівники державних органів та їх апарату, які наділені правом у межах своєї компетенції ставити вимоги, а також приймати рішення, обов'язкові для виконання юридичними і фізичними особами незалежно від їх відомчої належності чи підлеглості.

Організаційно-розпорядчі обов'язки – це обов'язки по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, колективних чи приватних підприємств, установ і організацій, їх заступники, керівники структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами), їх заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконроби, бригадири тощо).

Адміністративно-господарські обов'язки – це обов'язки по управлінню або розпорядженню державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо). Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є у начальників планово-господарських, постачальних, фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревізорів та контролерів тощо.

Відповідно до п. 10 Положення про Адміністрацію Президента України Перший заступник, заступники Глави Адміністрації Президента України вносять Главі Адміністрації Президента України пропозиції щодо призначення на посади та звільнення з посад працівників відповідних структурних підрозділів Адміністрації та забезпечують виконання покладених на Адміністрацію завдань.

Розпорядженнями Глави Адміністрації Президента України № 18-к від 26.12.2018, № 11-к від 11.09.2018, № 524-к від 19.10.2016, № 521-к від 06.10.2016 затверджено Схеми розподілу обов'язків між Главою Адміністрації Президента України, його першим заступником та заступниками. Відповідно до зазначених розпоряджень, заступники Глави Адміністрації Президента координують та спрямовують діяльність ввірених їм департаментів, що не є організаційно-розпорядчими (відсутній обов'язок здійснення керівництва роботою або працівниками) або адміністративно-господарськими (відсутній обов'язок розпорядження майном) функціями.

Заступник Глави Адміністрації Президента України не є особою, яка постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснює функції представників законодавчої, виконавчої чи судової влади, чи місцевого самоврядування, не обіймає постійно чи тимчасово посаду в органах зазначених гілок державної влади, не здійснює організаційно-розпорядчих та/або адміністративно-господарських функцій (крім керівника апарату Адміністрації Президента України), а є працівником постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України, з консультативно-дорадчими функціями без права приймати рішення, обов'язкові для виконання юридичними і фізичними особами, і займає посаду, на яку не поширюється дія положень Закону України «Про державну службу».

Аналіз матеріалів урядового порталу «PRO Платформа ефективного регулювання» Міністерства економічного розвитку і торгівлі України свідчить про те, що Адміністрація Президента України не має будь-яких функцій як суб'єкт владних повноважень.

Аналогічної позиції притримується Верховний суд в своїй Постанові №826/17479/18 від 29.03.2019. В зазначеній Постанові Верховний суд зазначив, що визначення поняття «державний орган» закріплено у частині першій статті 1 Закону України «Про запобігання корупції» (абзац 4), під яким розуміється «орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю».

Тобто, державним органом є орган, який одночасно відповідає трьом критеріям, а саме:

(1) є органом державної влади чи іншим суб'єктом публічного права;

(2) згідно із законодавством йому надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції;

(3) він має юрисдикцію, яка розповсюджується на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю.

Іншого визначення державного органу законодавство України не містить.

Згідно з пунктом 1 Положення про Адміністрацію Президента України, затвердженого Указом Президента України від 2 квітня 2010 року № 504/2010, Адміністрація Президента України (далі – Адміністрація) є постійно діючим допоміжним органом, утвореним Президентом України відповідно до пункту 28 частини першої статті 106 Конституції України.

Основним завданням Адміністрації є організаційне, правове, консультативне, інформаційне, експертно-аналітичне та інше

забезпечення здійснення Президентом України визначених Конституцією України повноважень (пункт 3 Положення № 504/2010).

Таким чином, Адміністрація Президента України є допоміжним, постійно діючим органом, який створений Президентом України на підставі статті 106 Конституції України. При цьому, Адміністрація не ухвалює рішень, обов'язкових для інших суб'єктів, не здійснює державні владні управлінські функції, і не має юрисдикції, яка поширюється на певну територію, а отже не є державним органом у розумінні Закону України «Про запобігання корупції».

Отже, відповідно до позиції Верховного суду, Заступник Глави Адміністрації Президента України не є посадовою або службовою особою державного органу. Посада Заступника Глави Адміністрації Президента України також не належить до жодної з категорій посад державної служби, визначених статтею 6 Закону України «Про державну службу».

Крім того, з Положення про Адміністрації Президента України та Схеми розподілу обов'язків між Главою Адміністрації Президента України, його першим заступником та заступниками, вбачається, що заступники Глави АПУ не мали організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, крім Глави Адміністрації Президента та керівника апарату Адміністрації Президента.

Викладене дозволяє дійти висновку про те, що Заступники Глави Адміністрації Президента України у період з 22.07.2014 по 11.05.2019 були працівниками постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України, з консультативно-дорадчими функціями. А також не виконували, організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські функції, і тому не були службовими особами в розумінні статей 18, 364, 367 КК України.

Список використаних джерел

1. Вознюк А.А. Реальні причини топ-корупції в Україні та нереальні способи протидії їй// Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Текст] : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. 264 с.

2. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gp.gov.ua/>.

3. Демчина А.В. Відповідальність за зловживання владою або службовим становищем // Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі [Текст] : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. Ч. 1. 264 с.

4. Адміністрацію президента Порошенка підозрюють у зловживанні владою. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/10/22/7229723/>.